

PATVIRTINTA
Neringos savivaldybės tarybos
2023 m. kovo 30 d.
sprendimu Nr. T1-61

**NERINGOS SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2021 METŲ ATASKAITA**

(Demografinė būklė – 2022 m. duomenys, sveikatos būklė – 2021 m. duomenys)

TURINYS

ĮVADAS.....	3
BENDROJI DALIS.....	4
Demografinė situacija.....	4
Strateginis tikslo siekimas.....	5
1 tikslas – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.....	5
2 tikslas – sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.....	5
3 tikslas – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.....	6
4 tikslas – užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.....	6
SPECIALIOJI DALIS.....	7
Prioritetinių sričių identifikavimas.....	7
Išvengiamas mirtingumas.....	8
Savižudybės.....	9
Išvengiamos hospitalizacijos dėl diabeto.....	10
APIBENDRINIMAS.....	11
REKOMENDACIJOS.....	13
ŠALTINIAI.....	14
PRIEDAI.....	15

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Neringos savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Sveikatos strategijos strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Sveikatos strategijos nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį;
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką;
3. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą;
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje pateikti visuomenės sveikatai reikšmingi rodikliai, kurie susieti su tam tikru Lietuvos sveikatos strategijos tikslu ir uždaviniu. Savivaldybės rodiklio reikšmė lyginama su šalies rodikliu ir kraštinėmis rodiklio reikšmėmis (didžiausia ir mažiausia šalies rodiklio vertė). Jei Neringos savivaldybės rodiklio reikšmė patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis geriausias, žymima žalia spalva; jei savivaldybės rodiklio reikšmė patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis prasčiausias, žymima raudona spalva, kitu atveju žymima geltona spalva. Svarbu pažymėti, kad Neringos savivaldybės rodikliai labai „jautrūs“ dėl mažo gyventojų skaičiaus.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt.

BENDROJI DALIS

Rodiklių analizė ir interpretavimas atliekamas palyginant einamųjų metų savivaldybės rodiklius su Lietuvos rodikliu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, savivaldybės suskirstytos į šias grupes:

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos žalia spalva;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos raudona spalva;
- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos geltona spalva. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos rodiklį.

Rodiklių analizės tikslas yra įvertinti esamą gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situaciją savivaldybėje, vertinant ją Lietuvos sveikatos strategijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir remiantis šia objektyvia informacija planuoti bei įgyvendinti vietines visuomenės sveikatos stiprinimo ir prevencijos priemones. Analizuojamų metų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami ataskaitos priedo 1 lentelėje „Neringos savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“. Sudarius savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašą, buvo atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas (žr. skyrių „Specialioji dalis“).

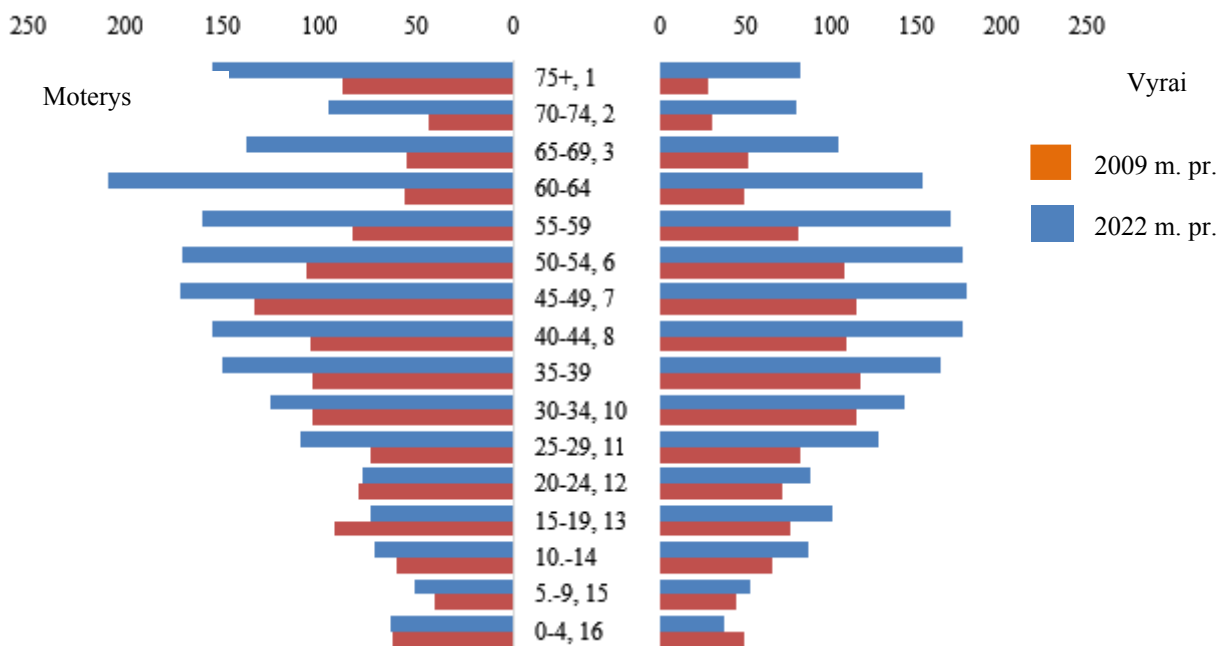
Demografinė situacija

Gyventojų skaičius Neringos sav. kasmet didėja. 2022 metų pradžioje savivaldybėje gyveno 3 903 gyventojai – 262 gyventojais daugiau nei 2020 metais. 2022 metų pradžioje savivaldybėje gyveno 1 926 vyrai (49,3 proc.) ir 1 977 moterys (50,7 proc.), t. y. 21 vyrų ir 241 moterimi daugiau nei 2021 metais.

2022 metų pradžioje Neringoje didžiąją gyventojų dalį sudarė darbingo amžiaus gyventojai (2 886 arba 73,9 proc.). Neringos sav. gyvena daugiau pensinio amžiaus žmonių nei vaikų iki 15 metų amžiaus (atitinkamai 654 arba 16,8 proc. ir 363 arba 9,3 proc.), tai reiškia, kad Neringos gyventojai senėja.

2021 metais Neringoje natūralios gyventojų kaitos rodiklis buvo neigiamas (-10 asmenų). Per metus gimė 21 kūdikis (6 berniukai ir 15 mergaičių), mirė 31 asmuo (12 vyrų ir 19 moterų). 2021 metais savivaldybėje vidaus migracijos neto rodiklis buvo teigiamas (302 asmenys). Tai rodo, kad per metus į Neringą iš kitų Lietuvos vietovių atvyko daugiau gyventojų nei iš jos išvyko.

Demografinės situacijos dinamiką patogu stebėti pasitelkiant demografinio medžio grafiką, kuriame pateikiamas savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2009 ir 2022 metų pradžioje (1 pav.). Lyginant su 2009 metais, Neringos sav. apie 3 kartus išaugo 60–64, 75+ metų amžiaus vyrų ir 60–69 metų amžiaus moterų skaičius.

1 pav. Neringos sav. demografinis medis, 2009 ir 2022 metai

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Strateginio tikslo siekimas

Lietuvos sveikatos strategijoje (LSS) numatytas strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Šiam strateginiam tikslui matuoti yra numatyti 2 rodiklių – vidutinės gyvenimo trukmės ir išvengiamo mirtingumo – stebėjimas.

2021 metais Neringos sav. vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 81,7 metai, ilgesnė už Lietuvos vidurkį (74,2 metai), todėl savivaldybė patenka į geriausių rodiklių grupę (žalioji zona).

2021 metais Neringos sav. išvengiamo mirtingumo rodiklis (29 proc.) buvo blogesnis už Lietuvos rodiklį (27,3 proc.), todėl savivaldybė patenka į raudonąją zoną.

1 tikslas – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis priedo lentelėje „Neringos savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ dalis Neringos sav. rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį, bet išsiskiria didesnis savižudybių skaičius ir mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokykloje, rodiklis.

1.2. Uždavinio „sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygiu“ rodikliai Neringos sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2 tikslas – sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

2.1. Uždavinio „kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai Neringos sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2.2. Uždavinio „kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ 1 Neringos sav. rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį, bet išsiskiria didesnis mirtingumo nuo paskendimo rodiklis.

2.3. Uždavinio „mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai Neringos sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2.4. Uždavinio „mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą“ į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekio rodiklis Neringos sav. atitinka Lietuvos vidurkį.

3 tikslas – formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

3.1. Uždavinio „sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“ dalis Neringos sav. rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį, bet išsiskiria 3 rodikliai, kurie yra blogesni už Lietuvos vidurkį: nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis, ir alkoholio bei tabako prieinamumo rodikliai.

3.2. Uždavinio „skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodiklis Neringos sav. atitinka Lietuvos vidurkį.

4 tikslas – užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

4.1. Uždavinio „užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ 1 Neringos sav. rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį, bet išsiskiria didesnis išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius.

4.2. Uždavinio „plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai Neringos sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį arba jį atitinka, bet išsiskiria mažesnis apsilankymų pas gydytojus skaičius.

4.3. Uždavinio „pagerinti motinos ir vaiko sveikatą“ rodikliai Neringos sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį arba jį atitinka, bet išsiskiria 2 metų amžiaus vaikų MMR1 skiepavimo apimčių rodiklis. Įvertinti Neringos savivaldybės vaikų imunizacijos lygį yra sudėtinga, kadangi pagal asmens sveikatos priežiūros įstaigų pateikiamas ataskaitas Nacionalinis visuomenės sveikatos centras neturi galimybės nustatyti, kurioje administracinėje teritorijoje gyvena vaikas (Neringos mieste gyvenantis vaikas nebūtinai prisirašęs prie Neringos PSPC, o Neringoje ne gyvenantis gali būti prisirašęs prie Neringos PSPC).

4.4. Uždavinio „stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ rodikliai Neringos sav. daugeliu atvejų atitinka Lietuvos vidurkį arba yra geresni už jį, bet išsiskiria gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinės programos įgyvendinimo rodiklis.

SPECIALIOJI DALIS

Prioritetinių sričių identifikavimas

Remiantis lentelėje „Neringos savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

- 1) 31 rodiklio reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (**žalioji zona**):
 - Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (metais);
 - Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų;
 - Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos proc.;
 - Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
 - Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 moksl.;
 - Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
 - Sergamumas tuberkuloze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
 - Sergamumas tuberkuloze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
 - Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
 - Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.;
 - Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.;
 - Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
 - Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.;
 - Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
 - Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
 - Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.;
 - Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius;
 - Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15–A19) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv.;
 - Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių;
 - 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiélito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės) (proc.);
 - Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 15–17 m. moterų;
 - Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) rodiklis 100 000 gyv.
 - Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C97) 100 000 gyv.;
 - Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.

- 2) 8 rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**):
 - Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
 - Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.);
 - Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.;
 - Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.);
 - Vaikų (7–17 m.), neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);
 - Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje;
 - Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;

- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje.
- 3) 11 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (**raudonoji zona**):
- Išvengiamas mirtingumas (proc.);
 - Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.;
 - Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.;
 - Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.;
 - Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
 - Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
 - Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.;
 - Apsilankymų pas gydytojus skaičius, 1 gyv.;
 - 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys, proc.;
 - Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje.

3 prioritetiniai rodikliai, patenkantys į prasčiausių rodiklių grupę (raudonoji zona), pasirinkti detalesnei analizei. Tai:

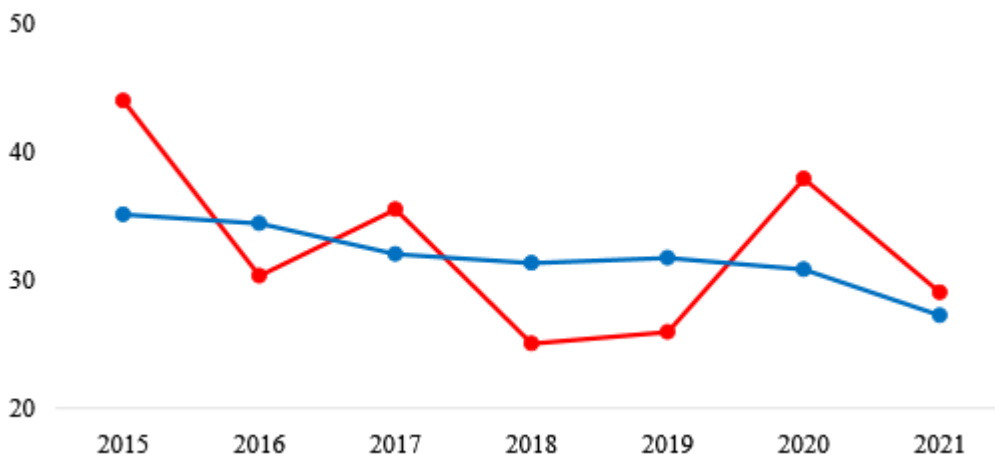
- Išvengiamas mirtingumas (proc.);
- Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.;
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.

Išvengiamas mirtingumas

Išvengiamo mirtingumo rodiklis – tai mirtingumas, nulemtas ligų (ar būklių), kurių galima išvengti, taikant žinomas efektyvias prevencines, diagnostikos ir gydymo priemones. Remiantis išvengiamo mirtingumo rodiklio struktūra ir dėsniniais, galima kiekybiškai įvertinti pasiektus sveikatos priežiūros tikslus. Mažas mirtingumas nuo pagydomų ligų rodo veiksmingą asmens sveikatos priežiūrą, nuo prevencinėmis priemonėmis išvengiamų ligų – sveikatos politikos ir prevencinių programų efektyvumą.

Lietuvoje 2021 metais 27,2 proc. visų mirčių (12 994 mirčių) buvo galima išvengti. Lyginant su 2020 metais, išvengiamų mirčių rodiklis pagerėjo (2020 metais – 30,8 proc.). 2021 metais savivaldybėse išvengiamų mirčių dalis svyravo nuo 19,5 (Birštono sav.) iki 34 (Druskininkų sav.) procentų.

Lyginant su 2020 metais, Neringos sav. išvengiamų mirčių rodiklis pagerėjo (2 pav.).

2 pav. Išvengiamo mirtingumo dinamika Neringos sav. ir Lietuvoje (proc.), 2015-2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

2021 metais Neringos sav. nuo išvengiamų ligų mirė 9 asmenys. Šių mirčių struktūra pateikta 1 lentelėje. 2 mirties atvejai įvyko dėl išorinių mirties priežasčių, 2 – nuo piktybinių navikų 0–74 metų amžiaus grupėje, 5 – nuo kraujotakos sistemos ligų 0–74 metų amžiaus grupėje.

1 lentelė. Išvengiamų mirties atvejų struktūra Neringos sav. 2021 m.

TLK-10-AM kodas	Mirties priežastys	Mirties atvejų skaičius
C16	Skrandžio piktybinis navikas	1
C50	Krūties piktybinis navikas	1
I11	Hipertenzinė širdies liga	2
I26	Plaučių embolija	1
I63	Smegenų infarktas	1
I69	Cerebrovaskulinių (smegenų kraujagyslių) ligų pasekmės	1
W69	Paskendimas natūraliame vandens telkinyje	1
X70	Tyčinis susižalojimas pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant	1

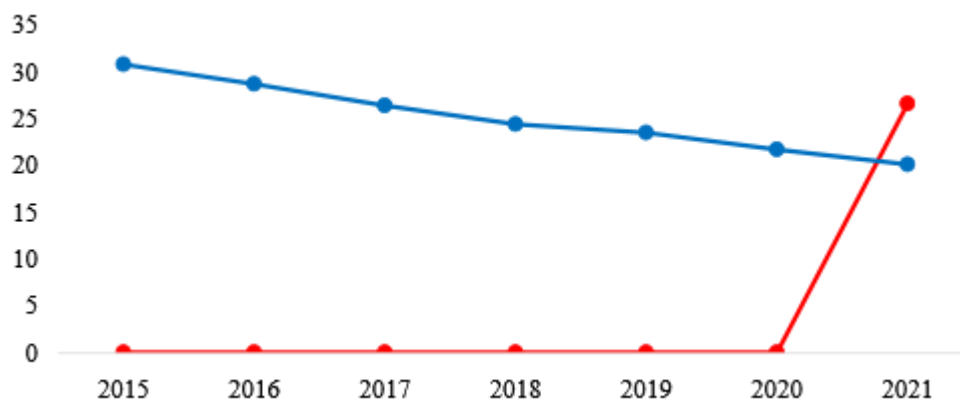
Šaltinis: Higienos instituto statistinių duomenų apie mirties priežastis paieškos priemonė

Aktyvus tikslinių grupių dalyvavimas prevencinėse programose padeda laiku diagnozuoti ir gydyti ligas, pavyzdžiui, krūties vėžį (2021 metais Neringoje fiksuotas 1 mirties atvejis nuo šios ligos). 2021 metais krūties vėžio prevencinės programos įgyvendinimo apimtys Neringos sav. atitiko Lietuvos vidurkį (atitinkamai dviejų metų bėgyje programoje dalyvavo 37,8 proc. Neringos sav. ir 45,5 proc. Lietuvos tikslinės populiacijos dalis).

Savižudybės

2021 metais Lietuvoje nusižudė 565 asmenys (20,1/100 000 gyv.). Vertinant savivaldybių gyventojų savižudybių rodiklius, reikėtų atsižvelgti į savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičių, kadangi daugiausiai dėl savižudybių miršta didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybių gyventojai (Vilniaus m. sav. – 68, Kauno m. sav. – 44, Klaipėdos m. sav. – 26 nusižudę gyventojai), tačiau šių savivaldybių rodiklių reikšmės geresnės, lyginant su šalies vidurkiu. Tuo tarpu mažesnė savivaldybėse (Šilutės r. sav. – 15, Kaišiadorių r. sav. – 12, Rokiškio r. sav. – 12), rodiklis yra raudonojoje (prasčiausių rodiklių) zonoje, kadangi šios savivaldybės labai „jautrios“ kiekvienam savižudybės atvejui dėl mažesnio gyventojų skaičiaus. Su šia problema dėl mažo gyventojų skaičiaus susiduria ir Neringos sav.

Nuo 2015 iki 2020 metų Neringos sav. savižudybių atvejų nebuvo fiksuota, bet 2021 metais nusižudė 1 asmuo, todėl savivaldybės savižudybių rodiklis (26,6/100 000 gyv.) viršijo Lietuvos vidurkį (20,1/100 000 gyv.) ir savivaldybė pateko į raudonąją zoną (3 pav.).

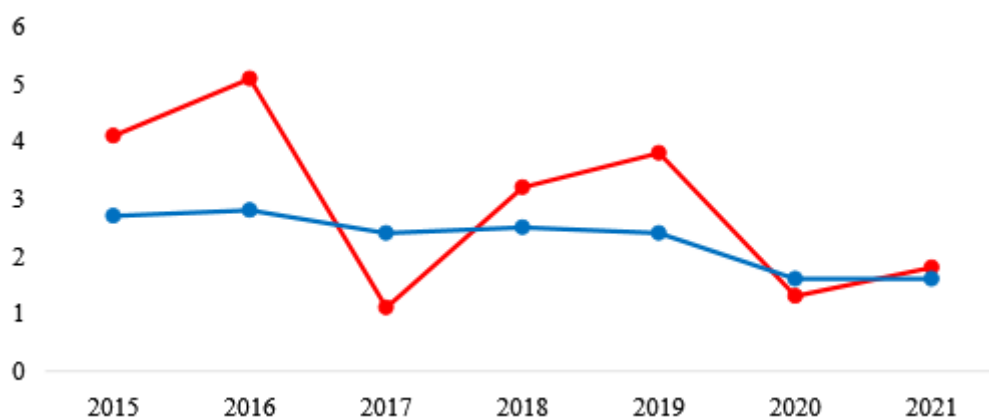
3 pav. Savižudybių rodiklio dinamika Neringos sav. ir Lietuvoje (proc.), 2015-2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

Išvengiamos hospitalizacijos dėl diabeto

Išvengiama hospitalizacija – tai hospitalizacija, kurios galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą. Išvengiamų hospitalizacijų rodiklis skaičiuojamas netiesiogiai vertinant ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei kokybę. Mokslininkai teigia, kad dalies hospitalizacijų galima išvengti, jei būtų užtikrinta ambulatorinės sveikatos priežiūros veiklos kokybė bei jos prieinamumas. Išvengus stacionarinio gydymo, kuris vienas brangiausių, būtų sutaupoma nemažai lėšų. Iš viso 2021 metais Lietuvoje išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų užregistruota 3 796 (1,6/1 000 gyv.). Didžiausias išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų rodiklis buvo Zarasų r. sav. (3/1 000 gyv.), mažiausias – Lazdijų r. sav. (0,7/1 000 gyv.).

2021 metais Neringos sav. 6 gyventojai buvo hospitalizuoti dėl diabeto. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto (18+ m.) rodiklis Neringos sav. siekė 1,8/1 000 gyv. Nuo 2020 metų Neringos sav. stebima šio rodiklio prastėjimo tendencija (4 pav.).

4 pav. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičiaus (18+ m.) rodiklio dinamika Neringos sav. ir Lietuvoje (proc.), 2015-2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

APIBENDRINIMAS

1. Neringos savivaldybėje gyventojų kasmet daugėja: 2022 metų pradžioje savivaldybėje gyveno 3 903 gyventojai – 1 977 (50,7 proc.) moterys ir 1 926 (49,3 proc.) vyrai. Didžiąją gyventojų dalį (73,9 proc.) sudaro darbingo amžiaus gyventojai. Neringos sav. gyvena daugiau pensinio amžiaus žmonių nei vaikų iki 15 metų amžiaus. Neringoje gimstamumo bei mirtingumo rodikliai išlieka stabilūs. 2021 metais Neringoje mirė daugiau asmenų nei gimė, natūrali gyventojų kaita buvo neigiama.
2. 2021 metais į geriausių rodiklių grupę (žalioji zona) pateko 31 rodiklis:
 - Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (metais);
 - Bandymų žudyti skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų;
 - Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos proc.;
 - Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
 - Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 moksl.;
 - Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
 - Sergamumas tuberkuloze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
 - Sergamumas tuberkuloze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
 - Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
 - Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.;
 - Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.;
 - Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
 - Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.;
 - Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.;
 - Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
 - Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.;
 - Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius;
 - Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15–A19) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv.;
 - Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių;
 - 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės) (proc.);
 - Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 15–17 m. moterų;
 - Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) rodiklis 100 000 gyv.
 - Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C97) 100 000 gyv.;
 - Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyv.;
 - Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
3. 2021 metais į prasčiausių rodiklių grupę (raudonoji zona) pateko 11 rodiklių:
 - Išvengiamas mirtingumas (proc.);
 - Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.;
 - Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.;
 - Mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.;
 - Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.;
 - Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
 - Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
 - Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.;
 - Apsilankymų pas gydytojus skaičius, 1 gyv.;

- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.;
 - Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje.
4. Buvo išrinktos 3 prioritetinės Neringos savivaldybės sritys:
 - Išvengiamas mirtingumas (proc.);
 - Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.;
 - Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.
 5. 2021 metais Neringos sav. 29 proc. mirčių buvo galima išvengti (mirė 9 asmenys), o Lietuvoje – 27,2 proc. Nuo 2020 metų Neringoje stebima išvengiamo mirtingumo rodiklio gerėjimo tendencija.
 6. Nuo 2015 iki 2020 metų Neringos sav. savižudybių atvejų nebuvo fiksuota, bet 2021 metais nusižudė 1 asmuo, todėl savivaldybės savižudybių rodiklis viršijo Lietuvos vidurkį.
 7. 2021 metais Neringos sav. 6 gyventojai buvo hospitalizuoti dėl diabeto ir jo komplikacijų. Nuo 2020 metų Neringos sav. stebima išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto (18+ m.) rodiklio prastėjimo tendencija.

REKOMENDACIJOS

Siekiant geresnės savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, mažinant sveikatos netolygumus, mirtingumą nuo išorinių mirties priežasčių ir lėtinių ligų, būtinas bendradarbiavimas tarp visų sektorių.

Rekomendacijos Neringos savivaldybei ir Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biurui:

- Visuomenės sveikatos biuras turi didinti gyventojų informuotumą sveikatos tematika, skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti sveikatinimo veiklose.

- Atsižvelgiant į tai, kad dalies mirties atvejų galima išvengti taikant žinomas efektyvias prevencijos, diagnostikos bei gydymo priemones, rekomenduojama didesnę dėmesį skirti prevencinių programų vykdymui, didinti gyventojų informuotumą apie galimybę dalyvauti nemokamose profilaktinėse programose. Būtina vykdyti pirminę profilaktiką naudojant visuomenės informavimo priemones, organizuojant renginius, prevencines akcijas.

- Sukurti ankstyvojo savižudybių atpažinimo ir kompleksinės pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems asmenims teikimo sistemą. Didinti gyventojų informuotumą apie psichologinės pagalbos gavimo būdus.

Rekomendacijos VšĮ Neringos pirminės sveikatos priežiūros centrui:

- Skatinti bendruomenę dalyvauti nemokamose prevencinėse programose, siekiant užkirsti kelią vėžiui išsivystyti ar onkologinę ligą nustatyti ankstyvos stadijos, kai dar galimi geri gydymo rezultatai.

- Informuoti pacientus apie galimybes gerinti psichikos sveikatą.

- Skatinti asmenis, sergančius širdies ir kraujagyslių ligomis ir (ar) cukriniu diabetu ir (ar) turinčius rizikos veiksnių, dalyvauti Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro vykdomoje nemokamoje širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programoje „Širdies ritmu“.

ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 liepos 16 d. įsakymas Nr. V-815 „Dėl sveikatos netolygumų mažinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų plano patvirtinimo“, TAR, 2014-07-17, Nr. 10332.
2. Neringos savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaita. Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras, 2021.
3. Petrauskaitė I., Želvienė A. Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinės rekomendacijos. Higienos institutas, Vilnius, 2019.

Ataskaitą parengė:

Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

1 PRIEDAS „Neringos savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“

Rodiklis	Atvejų sk. savivaldybėje	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6	7
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai						
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (metais)		81,7	74,2	68,5	81,7	1,08
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	9	29,0	27,2	19,5	34,0	1,14
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį						
1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą						
Savižudybių sk. (X60–X84) 100 000 gyv.	1	26,6	20,1	0,0	69,1	1,32
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 000 gyv.	1	23,1	19,0	0,0	59,6	1,22
Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.	0	0,0	37,4	0,0	65,0	0,00
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	30	73,2	30,3	17,2	133,2	2,41
Ilgalaikio nedarbo lygis (darbo jėgos proc.)	52	2,0	5,0	1,5	13,1	0,40
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	262	83,2	-1,2	-26,2	83,2	-26,12
1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygiu						
Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	2	55,2	86,3	31,0	202,8	0,57
SMR nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	2	47,0	82,8	21,9	169,0	0,54
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 gyv.	40	108,2	312,0	108,2	570,0	0,36
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	12	2,3	23,7	2,3	74,8	0,13
Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	0	0,0	19,6	0,0	60,4	0,00
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	0	0,0	22,4	0,0	60,4	0,00
2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką						
2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą						
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.	0	0,0	1,0	0,0	3,8	0,00
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	4	69,2	124,5	63,8	167,1	0,56
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	14	55,9	60,2	40,9	134,6	0,93
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	0	0,0	21,1	0,0	85,5	0,00
2.2 uždavinys Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį						
Mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	1	26,6	5,1	0,0	26,5	5,20
SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	1	17,7	4,9	0,0	22,6	3,90
Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	0	0,0	18,0	0,0	69,6	0,00
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	0	0,0	17,5	0,0	64,1	0,00
2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių						

Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	0	0,0	6,6	0,0	19,5	0,00
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	0	0,0	6,5	0,0	19,7	0,00
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	0	0,0	1,6	0,0	9,7	0,00
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	0	0,0	1,5	0,0	9,6	0,00
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.	0	0,0	5,1	0,0	10,9	0,00
2.4 uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą						
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	-	173,2	932,7	38,8	32956,2	0,16
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą						
3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą						
Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	0,0	3,7	0,0	16,0	0,00
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	0,0	3,7	0,0	22,3	0,00
Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	0,0	24,1	0,0	80,5	0,00
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	0,0	22,9	0,0	80,0	0,00
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	1	101,5	82,7	0,0	153,5	1,23
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	39	96,3	199,2	68,7	378,0	0,48
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	83	35,1	175,2	35,3	350,0	0,20
3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius						
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	1	31,9	36,2	1,5	50,0	0,88
4. TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius						
4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais						
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.	43	11,0	15,0	9,8	30,2	0,74
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.	6	1,8	1,6	0,7	3,0	1,39
4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą						
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	13	4,4	1,8	1,6	5,9	2,40
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	2	5,5	7,3	2,8	14,1	0,76
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, 1 gyv.	24754	6,6	8,8	6,6	11,7	0,73
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	0	0,0	3,5	0,0	19,4	0,00
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	0	0,0	2,4	0,0	15,6	0,00
Sergamumas ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	0	0,0	1,7	0,0	4,7	0,00
4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą						
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	0	0,0	3,3	0,0	32,3	0,00

2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys, proc.	0	0,0	88,2	0,00	100,0	0,00
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimtys (3 dozės), proc.		100,0	89,4	63,0	100,0	1,12
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	29	13,6	11,4	1,8	48,5	1,19
Vaikų (7–17 m.), neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	15	19,5	22,7	10,1	36,3	0,84
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1 000 15-17 m. moterų	0	0,0	2,7	0,00	12,8	0,00
4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę						
Mirtingumas nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	15	387,6	820,3	397,7	1541,2	0,48
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	15	533,7	805,2	582,8	1424,1	0,66
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	5	133,1	275,9	132,6	439,4	0,74
SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	5	326,2	260,6	164,7	391,0	1,10
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	5	133,1	186,1	83,0	503,0	0,74
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	5	213,2	180,8	75,7	394,6	1,32
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	20	49,8	69,4	38,7	102,7	0,72
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	213	37,8	45,5	11,2	62,0	0,83
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	307	33,5	53,4	34,0	76,7	0,59
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	623	52,8	48,1	24,2	67,5	1,10
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje	391	40,0	47,2	24,9	71,7	0,85